

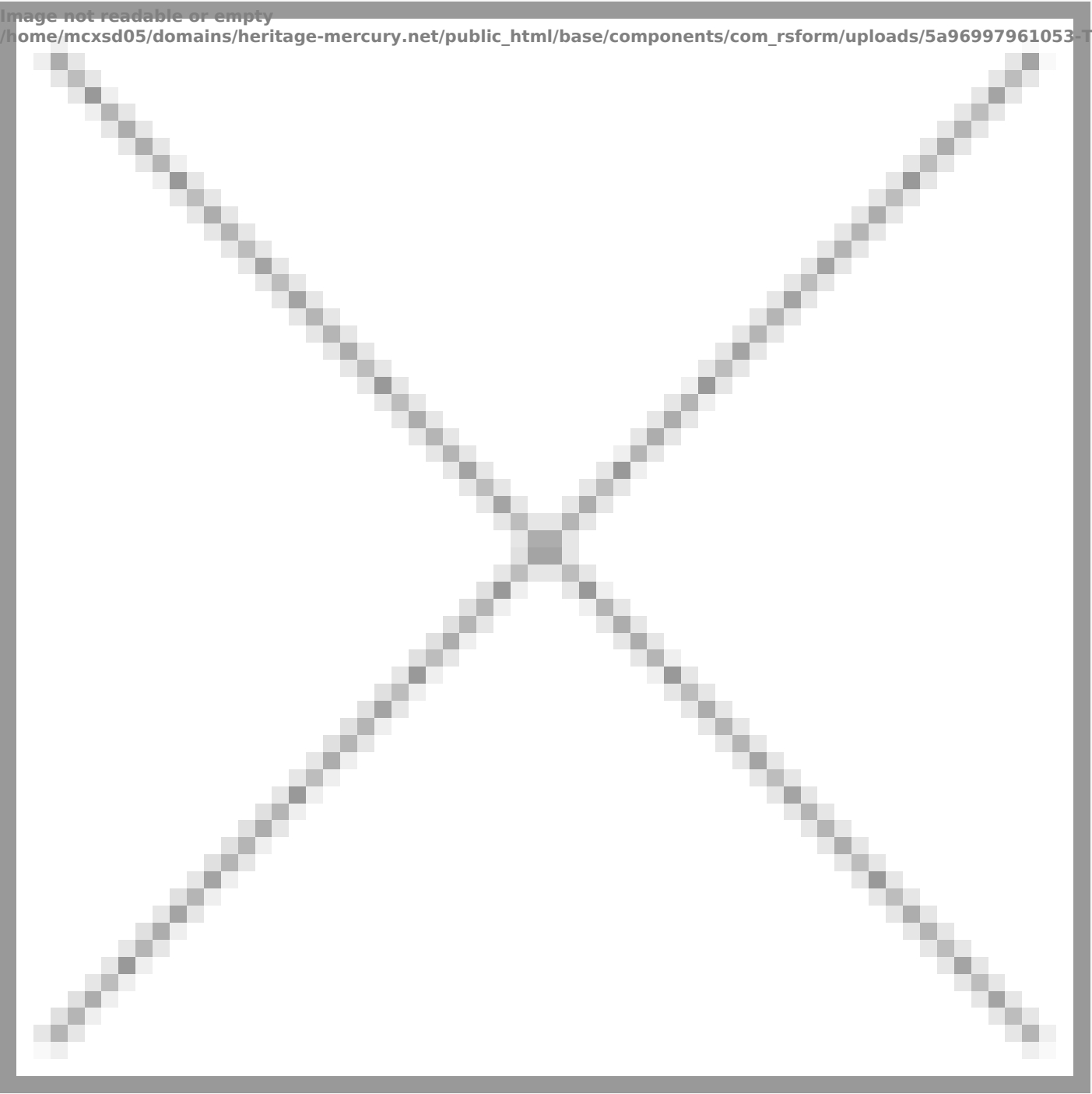
Ime predmeta 1	EPIGENETSKE RUDE
Ime predmeta 2	/
ID številka / EŠD	002.11.Idrija
Upravljavec	Center za upravljanje z dediščino živega srebra Idrija, Bazoviška 2, 5280 Idrija
Lastništvo	Javno
Lastnik	Republika Slovenija
ID številka / EŠD	/
Klasifikacija dediščine	Rudišče

OPIS

Kratek opis	V idrijskem rudišču so epigenetsko orudene vse kamnine od karbonskih klastitov do najnižjega dela ladinijskega piroklastičnega horizonta. V rudniški zbirki je zbranih 95 vzorcev. Večina vzorcev je nepravilnih oblik in različnih velikosti. V zbirki so zbrani primerki zelo bogatih masivnih cinabaritnih epigenetskih jeklenk in opekovk ter večje število različnih siromašnih rud, ki so jih rudarji imenovali bašperh. Poseben tip epigenetskih rud predstavljajo t. i. karoli rude, ki so dobile ime po rudnem telesu Karoli. Vsebujejo izjemne količine genetsko različnega pirita in markazita. Nekateri primerki rud so prerezani in polirani.
Mere	95 vzorcev različnih dimenzij.

Materiali	Orudene starejše kamnine in sekundarno epigenetsko orudenje v skonca plasteh in tufitih.
Datacija	Ladinij, langobard
Avtor / Proizvajalec	/

Slikovne priloge

Prvotna raba

Idrijsko rudišče je nizko temperaturnega hidrotermalnega nastanka. V času nastajanja idrijskega srednjetriasnega tektonskega jarka so bile kamnine prelomljene in razpokane. Ob globokih dovodnih prelomih in razpokah so v dveh hidrotermalnih fazah začele pritekati v tektonski jarek z živim srebrom in žveplom bogate hidrotermalne raztopine. Z zapolnitvami in nadomeščanjem so bile bolj ali manj s cinabaritom orudene vse kamnine od karbona do ladinjskih piroklastitov. Bogate jeklenke in opekovke žilnega tipa so nastajale z zapolnitvijo odprtih triasnih prelomov in razpok. Jeklenke in opekovke v obliki leč so se oblikovale z nadomeščanjem poroznih kamnine (oolitni apnenci) v slabše prepustnih litoloških členih. V siromašnih rudah (bašperh) opazujemo cinabaritne prevleke, oprhe in redko skorje ob drobnih razpokah in sedimentnih teksturah. V karbonskih klastitih, ob nekaterih dovodnih prelomih ter v skoraj v celoti nadomeščenih oolitnih apnencih se je zaradi pomanjkanje žvepla odložilo tudi samorodno živo srebro.

Sedanja raba

Epigenetske rude se ohranjajo, varujejo in prezentirajo kot pomembna naravna dediščina idrijskega rudišča, z izjemnimi univerzalnimi vrednotami. Vzorci epigenetskih rud predstavljajo enkratne primerke rud. So del Rudniške geološke zbirke, ki so jih zbrali rudniški geologi pri raziskovanju idrijskega rudišča. Zbirka zaokroža spoznanja več generacij geologov o nastanku in razvoju idrijskega rudišča, ki je mnogim raziskovalcem pomenil poseben izziv. Predstavlja svojstven »arhiv« zemlje, saj so bile vse epigenetske rude izkopane v idrijskem rudišču in shranjene. Večji del zbirke je razstavljen in na razpolago raziskovalcem v upravnih prostorih CUDHg v sklopu jaška Frančiška. Opisani primerki so po večini na ogled v vitrinah. Preostali pa so shranjeni v predalih pod razstavnimi vitrinami. Vzorci se lahko uporabijo tudi za občasne razstave in druge različne oblike promocije dediščine živega srebra.

Prvotna lokacija

Vzorci rud so iz različnih rudnih teles od I. obzorja do XIV.

obzorja idrijskega rudnika.

Sedanja lokacija CUDHg (Rudniška geološka zbirka), Bazoviška 2, 5280 Idrija

STANJE OHRANJENOSTI

Zgodovina opravljenih posegov Vzorci so primerno ohranjeni. Dodatni posegi niso potrebni. Varovanje v prostoru je urejeno.

Sedanje stanje dobro

Potrebni ukrepi Redno obdobjno vzdrževanje.

DOKUMENTACIJA

Naslov / zbirka / povezave itd., kjer so dostopne podrobnejše informacije

- Inventarna knjiga CUDHg;
- Čar, Jože. Rudniška geološka zbirka: Seznam in opis vzorcev. Rudnik živega srebra Idrija, 2003, str. 1–122, [gradivo se hrani v arhivu CUDHg];
- Drovenik, Matija, Mlakar, Ivan. Strukturne in genetske posebnosti idrijskega rudišča. Geologija, 14, 1971, str. 67–126;
- Placer, Ladislav. Strukturna analize epigenetskega rudnega telesa Grübler v idrijskem rudišču. Rudarsko-metalurški zbornik, 1, 1974–75, str. 3–28;
- Placer, Ladislav. Strukturna kontrola epigenetskih rudnih teles v idrijskem rudišču. Rudarsko-metalurški zbornik, 23/1, 1976, str. 3–30;
- Čar, Jože, Placer, Ladislav. Srednjetriadna zgradba idrijskega ozemlja. Geologija, 20, 1977, str. 141–166.

Izpolnjevalec Mestni muzej Idrija

Izpolnjeval je	Miha Kosmač
Datum objave	27. 2. 2018
Datum urejanja	Never
